

NẠN THAM NHƯNG VÀ NGUY CƠ CỦA NÓ

NGUYỄN TRỌNG CHUẨN*

Tóm tắt: Tham nhũng là quốc nạn ở nhiều nước. Tham nhũng gây nên mất lòng tin của người dân đối với chính quyền, là nguyên nhân dẫn đến sự vùng dậy phản kháng của người dân chống lại những người cầm quyền. Ở Việt Nam hiện nay, tham nhũng cũng đang là quốc nạn. Để chống nạn tham nhũng cần xây dựng nhà nước pháp quyền, Quốc hội phải thực sự là cơ quan lập pháp, cơ quan phòng chống tham nhũng phải có thực quyền; phải đẩy nhanh tiến trình kiểm soát tài sản, thu nhập; phải minh bạch thông tin; phải sửa đổi luật phòng chống tham nhũng; ít sử dụng tiền mặt; coi trọng biện pháp giáo dục đối với mọi người.

Từ khóa: Tham nhũng, quốc nạn, chống tham nhũng.

1. Tham nhũng không phải là loại tệ nạn xã hội chỉ mới xuất hiện trong thời đại chúng ta; trái lại, trong lịch sử nhân loại nó đã tồn tại từ rất lâu ở hầu hết tất cả các quốc gia. Tuy nhiên, tham nhũng trong xã hội hiện đại tồn tại dưới rất nhiều biến thể vô cùng tinh vi, hết sức khó phát hiện, mặc dù mọi người đều có thể cảm nhận được. Đáng nói là, trong lịch sử đương đại, ở các nước phát triển, nơi có nhà nước pháp quyền và ít sử dụng tiền mặt trong mọi giao dịch kinh tế thì việc phát hiện tham nhũng, kể cả những vụ đã diễn ra nhiều năm trước đó, có nhiều điều kiện hơn các nước kém phát triển.

Tham nhũng, theo định nghĩa của *Từ điển Bách khoa Việt Nam*, là “hành vi của những người có chức vụ, quyền hạn đã lợi dụng chức vụ và quyền hạn để

sách nhiễu, tham ô, nhận hối lộ hoặc cố ý làm trái chính sách, chế độ, thể lệ về kinh tế - tài chính vì động cơ vụ lợi, gây thiệt hại cho tài sản của Nhà nước, tập thể và cá nhân, xâm phạm hoạt động đúng đắn của các cơ quan nhà nước và tổ chức chính trị, xã hội”⁽¹⁾.

Luật phòng, chống tham nhũng ban hành năm 2005 của Việt Nam coi “tham nhũng là hành vi của người có chức vụ, quyền hạn đã lợi dụng chức vụ, quyền hạn đó vì vụ lợi”, trong đó, “người có chức vụ, quyền hạn bao gồm: a) Cán bộ, công chức, viên chức; b) Sĩ quan, quân nhân chuyên nghiệp, công nhân quốc phòng trong cơ quan, đơn vị thuộc Quân đội nhân dân; sỹ quan, hạ sỹ quan

(*) Giáo sư, tiến sĩ, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

⁽¹⁾ *Từ điển Bách khoa Việt Nam* (2005), tập 4, Nxb Từ điển Bách khoa, Hà Nội, tr. 137.

nghiệp vụ, sỹ quan, hạ sỹ quan chuyên môn - kỹ thuật trong cơ quan, đơn vị thuộc Công an nhân dân; c) Cán bộ lãnh đạo, quản lý trong doanh nghiệp của Nhà nước, cán bộ lãnh đạo, quản lý là người đại diện phần góp vốn của Nhà nước tại doanh nghiệp; d) Người được giao nhiệm vụ thực hiện nhiệm vụ, công vụ có quyền hạn trong khi thực hiện nhiệm vụ, công vụ đó”⁽²⁾.

Như vậy, tham nhũng không thể liên quan đến những người dân bình thường, bởi vì họ không nắm quyền lực, không có quyền lực, không liên quan đến quyền lực, đến công vụ; nghĩa là họ không có điều kiện, không có cơ hội để vụ lợi cho cá nhân mình hoặc gia đình mình. Nói cách khác, tham nhũng chỉ giới hạn trong phạm vi những người gánh vác một trách nhiệm công quyền nào đó thuộc các lĩnh vực khác nhau của Nhà nước, từ vị thế cấp thấp nhất cho đến vị thế cấp cao nhất.

Tệ nạn tham nhũng đã được người xưa ghi nhận trong nhiều ấn phẩm và sử sách vẫn còn lưu truyền đến tận hôm nay. Chẳng hạn, trong *Hàn Phi tử* ở chương *Mười điều quý* (Thập quý) Hàn Phi (280-233 TCN) nói rằng, “ham lợi nhỏ tức là hại đến lợi lớn”⁽³⁾. Hàn Phi dẫn ra trường hợp vua Ngu Công nước Ngu đã làm mất nước. Do không chịu nghe lời can gián của Cung Chi Kỳ, lại tham lam của đút lót là cỗ xe ngựa quý Khuất Sản và ngọc bích Thùy Cức của

vua nước Tấn, nên vua nước Ngu là Ngu Công đã cho nước Tấn mượn đất nước mình làm đường qua đánh nước Quắc để rồi cuối cùng không chỉ nước Quắc bị chinh phục mà chính nước Ngu cũng đã bị nước Tấn đánh chiếm. Đồng thời, đáng nói hơn nữa là, ngay cả ngựa quý Khuất Sản lẫn ngọc bích Thùy Cức do vua Tấn đút lót vua Ngu Công trước đó về sau cũng đều đã lần lượt quay trở về với chủ cũ của chúng là vua Hiến Công nước Tấn.

“Vậy tại sao quân Ngu Công lại thua và đất lại bị cướp?” Hàn Phi tự đặt ra câu hỏi đó và cũng tự mình trả lời rằng, “vì ông ta ham cái lợi nhỏ mà không nghĩ đến cái hại lớn. Cho nên nói: ham cái lợi nhỏ là hại đến cái lợi lớn vậy”⁽⁴⁾.

Sự thật lịch sử đó rất đáng để chúng ta rút ra bài học sâu sắc cho muôn đời sau rằng, do tham nhũng, do vì cái lợi riêng xấu xa và phi đạo đức mà vua của một nước đã gây ra tai họa dẫn đến huỷ hoại cả một đất nước, đã xoá sổ cả một vương triều! Suy rộng ra điều ấy nói lên rằng, ở vị thế càng cao thì mọi cái lợi phi đạo đức do tham nhũng, do ăn hối lộ, dù có che đậy khéo léo thế nào chẳng nữa, sớm hay muộn, đều nhất định sẽ

⁽²⁾ *Luật Phòng, chống tham nhũng* (2006), Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 8.

⁽³⁾ Hàn Phi (2001), *Hàn Phi tử*, Phan Ngọc dịch, Nxb Văn học, Hà Nội, tr. 83.

⁽⁴⁾ Hàn Phi (2001), *Hàn Phi tử*, Phan Ngọc dịch, Nxb Văn học, Hà Nội, tr. 86.

dẫn đến những hậu quả tai hại khôn lường với tiếng xấu không thể nào gột sạch và còn lưu lại đến muôn đời sau cùng với lịch sử.

Trong thời đại chúng ta, ở một số nước, tham nhũng đã trở thành quốc nạn. Chúng ta đang được chứng kiến không ít chế độ nhà nước đã sụp đổ, không ít người đứng đầu, không ít các quan chức của các chế độ đó đã phải chạy trốn ra nước ngoài, đã phải sống lưu vong vì sự nổi dậy, sự chống đối của phong trào quần chúng rộng rãi. Không ít các quan chức tham nhũng ở nhiều nước đã phải vào tù (trường hợp mới nhất là, ngày 12 tháng 11 năm 2012, cựu Thủ tướng Brazil Jose Dirceu, một người từng được tôn vinh vì lòng dũng cảm đương đầu với chế độ độc tài, sau đó trở thành cánh tay phải của cựu Tổng thống Lula Da Silva, bị kết án 10 năm 10 tháng tù giam, nộp phạt 256.000 euro vì tội tham nhũng, thậm chí là tham nhũng chính trị vì đã lập nên hệ thống hối lộ nhằm đảm bảo sự trung thành của các dân biểu thuộc liên minh chính phủ⁽⁵⁾, thậm chí có không ít người đã phải ra pháp trường như ở Trung Quốc thời gian vừa qua. Tuy điều đó là tất nhiên, là không tránh khỏi, nhưng tai họa để lại cho các dân tộc, cho những đất nước dưới các chế độ chính trị tham nhũng là vô cùng lớn. Từ chỗ mất lòng tin của dân chúng đến sự vùng dậy phản kháng, sự nổi loạn chống lại những

người cầm quyền, lật đổ chế độ là một khoảng cách không quá xa. Hậu quả sẽ càng nặng nề hơn nữa là sự xung đột xã hội kéo dài dẫn đến nội chiến triền miên, xã hội hỗn loạn, kinh tế suy sụp, chết chóc lan tràn thê thảm, nước ngoài can thiệp, của cải và tài nguyên cũng theo đó mà chạy ra nước ngoài, cho nên đất nước ngày càng thêm khánh kiệt.

2. Những sự thật lịch sử đã qua trong lịch sử nhân loại và những sự kiện nóng hổi vừa xảy ra trong thế giới đương đại cùng những bài học rút ra từ đó cho phép chúng ta chỉ ra các nguy cơ do nạn tham nhũng có thể gây ra cho đất nước ta. Về mặt lý thuyết và đối chiếu với hiện thực đang diễn ra trên thế giới thì tham nhũng có nhiều loại như tham nhũng trong kinh tế, tham nhũng về quyền lực, thậm chí cả tham nhũng trong chính trị. Trong nhiều trường hợp các loại tham nhũng này liên kết với nhau, gắn bó chặt chẽ với nhau, bao che cho nhau, dối trá và mặc cả với nhau. Một khi quyền lực câu kết với sức mạnh kinh tế thì đó là nguy cơ vô cùng lớn đối với sự tồn vong của chế độ, của đất nước, của dân tộc.

Phải thẳng thắn thừa nhận rằng, ở nước ta hiện nay bất kể ngành nào, từ ngành xây dựng, giao thông, thuế vụ, hải quan, tài chính, ngân hàng, đảng

⁽⁵⁾ Xem: Báo *An ninh thế giới*, số 1221, ngày 08/12/2012, tr. 11.

kiểm, v.v., cho đến các cấp trong ngành giáo dục, trong các cơ quan nghiên cứu khoa học và bất kể địa phương nào, cấp nào cũng đều có tham nhũng tuy mức độ có khác nhau.

Trước hết, nói về tham nhũng *trong lĩnh vực kinh tế*. Tham nhũng trong lĩnh vực kinh tế là loại tham nhũng phổ biến nhất từ trước đến nay trên thế giới. Ở nước ta tình hình cũng không khác là bao và đã kéo dài nhiều năm, nhưng chưa có thuốc chữa trị đặc hiệu. Người nắm kinh tế hoặc làm việc trong lĩnh vực kinh tế là người có môi trường thuận lợi nhất để tham nhũng. Những người nắm quyền điều hành trong lĩnh vực này càng dễ có điều kiện hơn những người khác để tham nhũng. Các vụ án lớn ở nước ta trong thời gian vừa qua là minh chứng cụ thể nhất cho điều này. Hàng chục, hàng trăm nghìn tỷ đồng tiền thuế của dân, tiền ngân sách nhà nước đã bị bọn sâu mọt này lấy làm của riêng hoặc tiêu xài phung phí theo nhiều cách khác nhau. Điển hình là các vụ tham nhũng ở Ngân hàng Nông nghiệp và phát triển Nông thôn Việt Nam, PMU18, Vinashin, Vinalines, Công ty cho thuê tài chính 2 cũng thuộc Ngân hàng Nông nghiệp và phát triển Nông thôn Việt Nam, v.v.. Khi các vụ tham nhũng bị phát hiện, thì khả năng thu hồi thường là rất nhỏ. Chẳng hạn, trong vụ án tại Công ty cho thuê tài chính 2 thất thoát tới 531 tỉ đồng, nhưng chỉ thu giữ

được 5,8 tỉ đồng⁽⁶⁾. Tệ hại hơn nữa, loại tham nhũng trong lĩnh vực này còn tồn tại dưới dạng mách nước, vạch đường, bảo kê để trốn thuế, khai man thuế, phá rừng nguyên sinh, rừng đầu nguồn, vườn quốc gia, v.v. để rồi nhận phần chia chác, kể cả chia chác với các đối tác nước ngoài gây thiệt hại rất lớn cho đất nước.

Tuy nhiên, nói đến tham nhũng trong lĩnh vực kinh tế thì không thể không nói đến một trong những loại tham nhũng hàng đầu là trong lĩnh vực đất đai. Đây cũng là loại tham nhũng không kém về quy mô và giá trị tiền bạc. Nhiều vụ tham nhũng trong lĩnh vực này thường đã bị người dân phát hiện, chứ các cơ quan chức năng chống tham nhũng phát hiện thực tế là rất ít. Vụ tham nhũng đất đai ở Đồ Sơn là thí dụ điển hình về mức độ và về tính chất phức tạp cho đến khi bị pháp luật phải ra tay phanh phui. Nhưng liệu còn có bao nhiêu vụ như vậy chưa bị phanh phui, còn bao nhiêu những kẻ tham nhũng trong lĩnh vực này chưa bị bại lộ? Còn bao nhiêu tang bắng chìm chưa bị bắt buộc phải nổi lên?

Tham nhũng quyền lực và tham nhũng nhờ quyền lực, bằng quyền lực, nhờ vị trí công việc đang được giao cũng phổ biến không kém. Điều này thể hiện rõ nhất trong khâu tuyển công chức các cấp, kể cả tuyển giáo viên, nhất là

⁽⁶⁾ Báo *Tuổi trẻ*, ngày 7/11/2013, tr. 5.

giáo viên bậc phổ thông, trong việc mở trường, mở ngành, v.v., đã rõ lên từ nhiều năm nay mà nhiều người dân đều biết, nhưng đến nay mới được người có trách nhiệm nói đến. Ông Trần Trọng Dực, Chủ nhiệm Ủy ban Kiểm tra thành ủy Hà Nội đã thừa nhận công khai điều này trong phiên bế mạc kỳ họp Hội đồng Nhân dân thành phố Hà Nội⁽⁷⁾. Chỉ có điều là mức giá mà ông Dực đưa ra là quá thấp so với những gì mà dư luận trong dân đã rõ lên trong thời gian vừa qua. Tệ hại nhất là điều này không chỉ xảy ra ở những thành phố giàu có - nơi mà người dân có cuộc sống tương đối sung túc; nó còn xảy ra ở rất nhiều nơi, kể cả những vùng nông thôn còn rất nghèo và miền núi - nơi mà cuộc sống của người dân còn quá nhiều bẽ cơ cực. Hậu quả của việc mua bán này là sau khi mua được chức và ngồi vào một cương vị nào đó rồi, thì người ta tìm mọi cách xoay xở, kể cả những cách trắng trợn nhất để thu lại số vốn đã bỏ ra và làm sao để có lãi càng nhanh càng tốt. Quốc nạn tham nhũng tiếp tục lan truyền như một bệnh dịch rất khó chữa chính là vì như vậy.

Tham nhũng còn thường hay ỷ thế vào những thủ tục hành chính rườm rà, vào những quy định đôi khi mâu thuẫn nhau, không đủ rõ ràng theo kiểu hiểu thế nào cũng được của luật pháp đã từng tồn tại suốt một thời gian dài và ngay cả khi đất nước ta đã tiến hành một số bước

cải cách. Một số người có quyền lực, dù là rất nhỏ, vẫn đang cố níu kéo thủ tục hành chính cũ để thu lợi ích bất chính. Không quá khó để nhận diện những loại tham nhũng này. Chẳng hạn, nếu khi có việc người dân cần đến cơ quan công quyền, thì y như rằng, họ sẽ bị gây khó dễ với rất nhiều lý do, như không có người ký giấy, người giữ dấu chưa đến hoặc bận đi họp, v.v.. Đó là những sự việc xảy ra như cơm bữa trong một thời gian dài. Muốn được khám bệnh nhanh, muốn có được mũi tiêm êm dịu hay muốn có chữ ký hoặc được đóng dấu ngay để khỏi phải chờ đến ngày hôm sau thì chỉ việc kẹp vào sổ khám bệnh, vào hồ sơ hay dúi vào túi áo cô y tá một hai tờ bạc người dân đều có thể được toại nguyện ngay. Dường như tất cả đều đã có giá sẵn và dường như mọi người đều coi đó là chuyện bình thường khi phải tiếp cận các cơ quan công quyền, vì thế cho nên mọi người đều nín lặng và cam chịu chấp nhận. Thật là nguy hiểm với một tâm lý đám đông phổ biến đến như thế. Tuy nhiên, đây chỉ là những loại tham nhũng vặt.

Người nắm quyền càng to và nắm khâu công việc càng quan trọng mà đạo đức kém thì tham nhũng càng dễ dàng, càng kín đáo và cũng càng lớn. Ở đây, người ta không thèm để ý đến những đồng bạc dúi thẳng vào tay hay nhét vào

⁽⁷⁾ Xem: Báo *Tuổi trẻ*, ngày 8/12/2012.

túi áo như những trường hợp trên đầu. Sau khi người nắm quyền đặt bút ký vào một quyết định đề bạt cho người chạy chức, chạy quyền hay vào một bản vẽ đã được thay đổi theo như ý muốn của chủ nhân, vào một bản dự trù tổng kinh phí cho một dự án công, cho một dự án đầu tư nước ngoài v.v., thì sự trả ơn sẽ diễn ra không phải tại nơi ngồi ký, mà là ở những khách sạn cực kỳ sang trọng. *Hiệu quả* và cũng là *hậu quả* mà đất nước và người dân nhận được có thể sẽ là một con đường khác thường với chất lượng vừa được nghiệm thu và vừa được bàn giao đã xuống cấp; một con tàu quá đất cũ nát đã được tân trang; một khu đất vàng với giá cực kỳ rẻ mạt để xây chung cư sẽ được bán với giá cắt cổ. Đã có lúc nhiều nhà đầu tư cả trong và ngoài nước chán nản, ngán ngẩm, đôi khi ngậm ngùi rút lui cũng là vì tệ nạn vòi vĩnh, ra giá không cần che đậy. Vì vậy, trong *Hội nghị nhóm tư vấn các nhà tài trợ cho Việt Nam* những năm gần đây, vấn nạn tham nhũng ở Việt Nam đều được họ nhắc đến với đề nghị phải có những biện pháp ngăn chặn để cho những đồng tiền do họ tài trợ được sử dụng có hiệu quả và đúng mục đích.

Sức mạnh kinh tế một khi liên kết với quyền lực để hình thành *lợi ích nhóm* có thể dẫn đến tham nhũng *trong chính trị*, trong việc chi phối các chính sách. Đây mới là điều đáng lo ngại nhất đối với sự tồn vong của chế độ, của đất nước. Nếu

nói *quốc nạn tham nhũng* là *nội xâm* thì cũng hoàn toàn không sai, thậm chí cần phải nói như vậy mới đúng thực chất của tệ nạn này. Bởi vì, nội xâm bao giờ cũng khó đề phòng và khó chống lại hơn ngoại xâm. Nội xâm làm một ruồng cơ thể xã hội từ bên trong, mà làm ruồng từ từ, êm thấm thì thường khó nhận biết mức độ nguy hiểm hơn vì nó khéo léo nguy trang, khéo léo che dấu và cả giỏi che chắn hơn, thậm chí nó còn có thể được một thể lực vô hình nào đó chống lưng, kể cả khi nó thật sự nguy cấp.

Quốc nạn tham nhũng hay là *nội xâm* ban đầu làm cho dân chúng nghi ngờ vào tính nghiêm minh của pháp luật, vào sự trong sạch của cán bộ chính quyền, của các cơ quan công quyền. Một khi tham nhũng bị phát hiện mà không bị trừng trị đích đáng, còn mức kỷ luật đôi khi chỉ là khiển trách, phê bình, cao hơn tí nữa là mức án treo hoặc bắt ngồi tù, nhưng ngồi tù lại giống như đi nghỉ mát, thì đó sẽ là tấm gương khuyến khích sự mạnh bạo của những kẻ đang có ý định tham nhũng chứ không phải mang tính răn đe. Tình trạng này đã được dân gian đúc kết là cách “hy sinh đời bố, củng cố đời con”. Họ có ngồi tù vài năm hay nhận cái án treo thì cũng đã giàu sụ rồi vì tài sản của họ đã được phân tán từ trước đó hoặc đã được chuyển vào tài khoản bí mật ở các ngân hàng nước ngoài, nên chẳng hề suy suyển gì.

Nguy hại hơn, nếu tình hình cứ tiếp

tục diễn tiến xấu, nếu tham nhũng tiếp tục lan tràn trong khi các cơ quan thi hành pháp luật tỏ ra bất lực, nếu mọi cái vẫn được dấu kín theo kiểu “bảo vệ cán bộ” hay “nếu cách chức đi thì lấy ai mà làm việc”, thì đó là lúc niềm tin vào Chính phủ, vào chế độ, vào sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản sẽ suy giảm vô cùng nặng nề. Một khi niềm tin đã suy giảm, nhất là đã mất đi, thì không bao giờ có thể lấy lại được dù là lấy lại phần nhiều, chứ không phải là lấy lại được hoàn toàn như cũ. Hãy nhìn thẳng vào tình hình đất nước những năm vừa qua để có một sự đánh giá tỉnh táo về những nguy cơ khó lường do quốc nạn tham nhũng, do nạn nội xâm gây nên.

Chỉ cần đặt câu hỏi là tại sao lại xảy ra tình trạng khiếu kiện, cả lẻ tẻ dăm bảy người đến đông hàng trăm người, kéo dài ở nhiều địa phương đến như vậy? Tại sao lại xảy ra tình trạng khiếu kiện vượt cấp nhiều đến thế? Rõ ràng là do lòng tin của người dân, thậm chí của cả đảng viên vào các cơ quan công quyền, vào thanh tra, vào toà án, vào một số người nắm bộ phận quyền lực ở rất gần người dân, nhưng lại thật sự xa dân, dù rất khó lượng hoá, đã bị xói mòn, đang bị suy giảm rất đáng lo ngại. Người dân không tin chính quyền các cấp dưới, không tin cách giải quyết của các cấp dưới, nên phải tìm đến các cấp cao hơn. Người dân không tin là mình sẽ được bảo vệ khi tố cáo, khi đấu tranh chống tham nhũng, chống tiêu cực vì đã có

những trường hợp người dân đấu tranh như vậy, nhưng rồi họ phải lĩnh hậu quả không chỉ cho bản thân, mà còn cho cả gia đình, nên không muốn đấu tranh. Mất niềm tin, dẫn đến bàng quan, thờ ơ sẽ là sự cảnh báo đầu tiên đối với sự tồn vong của chế độ. Vì vậy, hãy nhớ lại sự đúc kết hết sức sâu sắc của người xưa: “*Chở thuyền là dân, lật thuyền cũng là dân*”. Phải nhanh chóng có những giải pháp để trấn áp quốc nạn tham nhũng, ngăn chặn có hiệu quả nạn nội xâm đang gặm nhấm cơ thể xã hội chúng ta.

3. Để chống lại nạn tham nhũng thì cần phải:

Thứ nhất, Nhà nước pháp quyền phải được củng cố thật sự vững chắc. Luật pháp phải được nhanh chóng bổ sung, nhất là bịt ngay những lỗ hổng nhằm ngăn chặn có hiệu quả tình trạng lợi dụng rất phổ biến những lỗ hổng này, trước hết là bổ sung Luật Công vụ vì tham nhũng chỉ gắn với những người thực thi công vụ các cấp, chứ không liên quan đến người dân bình thường.

Thứ hai, Quốc hội phải thực sự là cơ quan *lập pháp*, chứ không phải chỉ là cơ quan *thông qua* luật pháp do các bộ, các ngành chấp bút đệ trình nhằm *tránh tình trạng lợi ích nhóm, lợi ích ngành* chỉ phối luật pháp và các chính sách.

Thứ ba, cơ quan phòng chống tham nhũng phải *có thực quyền, có cơ chế đặc biệt* dưới sự giám sát của Quốc hội và độc lập đối với mọi thành phần của Chính phủ. Cơ quan này được lập ra để

kiểm soát hoạt động của Chính phủ, của các cơ quan công quyền thì người đứng đầu Chính phủ không thể là người đứng đầu cơ quan này.

Thứ tư, phải đẩy nhanh tiến trình kiểm soát tài sản và kiểm soát thu nhập. Việc kê khai tài sản của công chức đứng đầu các cơ quan, của những người có trách nhiệm nhất định phải được công khai tại nơi công tác và nơi cư trú như Nghị quyết Trung ương 4 đòi hỏi. Nói cách khác, mọi thứ phải được công khai, minh bạch và thực chất chứ không hình thức. Tình trạng không công khai, không minh bạch là điều kiện hết sức thuận lợi cho hành vi tham nhũng.

Thứ năm, phải minh bạch trong thông tin và minh bạch trong việc trao quyền; chấm dứt tình trạng gửi gắm, mặc cả, dọn sẵn chỗ tốt và vị trí quan trọng cho người thân có lý lịch gia đình tốt, nhưng bất tài, kém đức, không đáp ứng đòi hỏi của công việc được giao.

Thứ sáu, sửa đổi Luật phòng, chống tham nhũng, khuyến khích tố giác người tham nhũng; không đánh đồng người đòi hỏi lộ với người buộc phải đưa hối lộ nếu người bị buộc đưa hối lộ tự giác và tố cáo người đã đòi hối lộ, đã hoặc sẽ nhận hối lộ với nhà chức trách. Đồng thời, phải xử lý thật nghiêm những kẻ mắc tội tham nhũng, dù kẻ đó ở bất cứ cương vị nào, dù đang làm việc hay đã “hạ cánh an toàn” và cần coi tham nhũng là nội xâm phải kiên quyết diệt trừ.

Thứ bảy, để giảm dần, tiến tới triệt

tận gốc nạn tham nhũng, thì đất nước cần từng bước chuyển sang chế độ thanh toán bằng tài khoản ngân hàng, ít sử dụng tiền mặt. Nếu chuyển sang được chế độ thanh toán này thì, theo kinh nghiệm của nhiều nước, có thể hồi cố mọi vụ tham nhũng, ở mọi cấp, mọi ngành, kể cả khi người tham nhũng được coi là đã hạ cánh an toàn.

Thứ tám, không nên coi nhẹ các biện pháp giáo dục đối với mọi người ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường các cấp cho đến khi đã là công chức nhà nước, từ việc trang bị kiến thức luật pháp, các bài học lịch sử cho đến biện pháp nêu gương, cả những gương tốt và gương xấu để mọi người cùng soi.

4. Tham nhũng đang là quốc nạn, là nạn nội xâm cực kỳ nguy hiểm. Nó đang làm xói mòn lòng tin của người dân vào chính quyền các cấp, vào Nhà nước, vào sự lãnh đạo của Đảng. Các cơ quan công quyền cần lấy lại niềm tin của người dân chứ đừng phung phí niềm tin ấy như thời gian vừa qua. Mất niềm tin của dân là nguy cơ lớn nhất đối với sự tồn tại và sự bền vững của đất nước, của chế độ. Hãy luôn nhớ rằng, mất niềm tin của dân là mất tất cả, bởi vì “*chở thuyền là dân, lật thuyền cũng là dân*”. Đành rằng, không nên quá kỳ vọng vào việc có thể dẹp được nạn tham nhũng ngay tức khắc. Song, nếu không kiên quyết và nếu luật pháp không công minh, thì nguy cơ đối với chế độ do quốc nạn tham nhũng gây ra sẽ vô cùng to lớn.

